

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Hankinnoista Duunia – kehittämishankkeelle 9/2017:

Arvio hankinnoilla työllistämisen kuntataloudellisista vaikutuksista

Mikko Kesä, Aarne Kuusi, Pekka Ylikojola

MIKKO KESÄ | OY

Sisällys

1.	HANKINNOILLA TYÖLLISTÄMINEN – HANKINNOISTA DUUNIA! – HANKE.....	3
2.	SELVITYKSEN TAVOITTEET JA TOTEUTTAMINEN	4
3.	LASKENNAN PERUSTEET JA TAUSTAOLETUKSET	5
3.1.	Hankinnoilla työllistäminen	5
3.2.	Hankintakriteerien määrittely tässä selvityksessä.....	6
3.3.	Hankinnan lähtökohdat kysynnän ja palveluntarjonnan näkökulmista.....	6
3.4.	Laskennassa käytetyt työllistettävien profiilit	7
3.5.	Työllistämiskäytäntö ja sen ennakoitu vaikuttavuus	8
3.6.	Taloudellisen vaikuttavuuden kohdentaminen hankinnoilla työllistämiseen	10
3.7.	Taloudellisten vaikutusten arviointi julkistaloudessa	11
4.	LASKENTAMALLI JA LASKENNAN TULOKSET.....	13
4.1.	Kunnallisverotulot.....	13
4.2.	Työllistymisen pysyvyys ja ennakoitavat verovaikutukset	14
4.3.	Työmarkkinatuen kuntaosuus.....	15
4.4.	Säästö toimeentulotuessa	17
4.5.	Yhteenveto ja johtopäätöksiä taloudellisista vaikutuksista.....	18
5.	DYNAAMISET VAIKUTUKSET	19
5.1.	Vaikutukset hankintayksikköön	19
5.2.	Vaikutukset kunnan työllistämispalveluihin	20
5.3.	Vaikutukset yksilöön ja lähiyhteisöön.....	21
5.4.	Vaikutukset yrityksiin	22
5.5.	Yhteenveto dynaamisista vaikutuksista profiilihenkilöittäin	24
6.	KOKOAVAT JOHTOPÄÄTÖKSET	25
7.	SELVITYKSTÄ VARTEN TUOTETTU LÄHDEAINEISTO.....	27
7.1.	Työnantajahaastattelut.....	27
7.2.	Asiantuntijakysely	29
7.3.	Kuntakyselyn Hankinnoilla työllistämistä.....	31
	ULKOINEN LÄHDEAINEISTO:	34

1. HANKINNOILLA TYÖLLISTÄMINEN – HANKINNOISTA DUUNIA! – HANKE

Työllistämisehto julkisissa hankinnoissa avaa ovia työelämään

Työllistämisehdon soveltaminen julkisissa hankinnoissa on markkinapohjainen ohjauskeino, jota kunnat ja valtio voivat hyödyntää yhteisten yhteiskunnallisten tavoitteiden saavuttamiseksi (Eurooppa 2020 -strategia).

Kunnat voivat ohjata julkisten hankintojen avulla yrityksiä työllistämään henkilöitä, jotka muuten eivät saa mahdollisuutta näyttää taitojaan työelämässä. Nuorille voidaan antaa julkisen hankinnan yhteydessä työkokeilupaiikkoja, jotka kartuttavat työkokemusta. Vammaisen voi saada työpaikan, joka voisi muuten jäädä saamatta vammaisia koskevien ennakkoluulojen vuoksi.

Työllistymisellä on valtava merkitys yksilölle hyvinvoinnin, osallisuuden ja taloudellisen turvan muodossa, yritykselle uuden osaamisen ja kompetenssin löytämisessä, sekä yhteiskunnalle hyvinvoinnin ja ostovoiman lisääntymisenä sekä sosiaaliturvamenojen pienentyessä.

Julkisten hankintojen yhteiskunnallinen potentiaali käyttöön

Julkisten hankintojen käyttöä työllisyyden lisäämiseksi on toistaiseksi kokeiltu Suomessa vähän. Syynä on ollut tiedon ja osaamisen puute sekä pelko lainopillisista seuraamuksista, vaikka nykyinen lainsäädäntö antaakin mahdollisuuden soveltaa sosiaalisia kriteereitä.

Myös EU:n yhteinen uusi hankintadirektiivi painottaa yhteiskunnallisen vastuun ja eettisten näkökulmien huomioimista julkisissa hankinnoissa.

Julkisten hankintojen yhteiskunnallinen painoarvo on noussut niiden jatkuvan kasvun myötä. Kunnat käyttävät yhä useammin verouronsa ostopalveluihin sen sijaan että tuottaisivat tarjoamansa palvelut itse. Helsinki, Espoo ja Vantaa käyttivät vuonna 2002 tavaroiden ja palveluiden ostoon noin 880 miljoonaa euroa. Vuonna 2012 summa oli noussut 2,2 miljardiin.

Hankinnoista Duunia! – kehittämishanke on osa Euroopan sosiaalirahaston rahoittamaa Kestävää kasvua ja työtä 2014 – 2020 – ohjelmaa.

(Lähde: THL: Hankinnoista Duunia! – hankkeen esittely, THL.fi > Tutkimus ja asiantuntijatyö > Tutkimukset ja hankkeet > Hankinnoista Duunia! > Hankkeen taustaa)

2. SELVITYKSEN TAVOITTEET JA TOTEUTTAMINEN

Tämän selvityksen tavoitteena ja pääkysymyksenä oli arvioida **hankinnoilla työllistämisen taloudellisia vaikutuksia**. Tarkoituksena oli määritellä ymmärrettävä ja yleistettävä euromääräinen vaikuttavuusarvio, jota voidaan käyttää hankinnoilla työllistämisen suunnittelun ja päätöksenteon perusteena kunnallisessa toiminnassa. Lisäksi haluttiin selvittää yritysten suhtautumista hankinnoilla työllistämiseen sekä arvioida hankinnoilla työllistämisen muita välillisiä vaikutuksia.

Työn tilaajana toimi Helsingin kaupunki osana Hankinnoilla Duunia! -kehittämishanketta (Handu-hanke). Työtä on ohjannut hankkeen vastuuhenkilöistä koostuva yhteistyöverkosto, jossa on ollut edustajia Helsingin, Vantaan, Espoon ja Oulun kaupungeista sekä hankkeen vastuutoteuttaja THL:n edustajat.

Työ toteutettiin useilla eri menetelmillä: Handu-hankkeen hankintapilotteihin osallistuneille yrityksille tehtiin puhelinhaastattelu. Lisäksi analysoitiin hankkeen toteuttamien yrityshaastatteluiden tulokset. Hankkeen parissa ja läheisessä yhteistyössä hankekunnissa toimineille työllisyysasiantuntijoille suunnattiin sähköinen kysely. Lisäksi analysoinnissa hyödynnettiin Mikko Kesä Oy:n työllisyysvastaaville ja kuntajohdolle suunnatun kyselyn tuloksia. Tulosityhteenvedot näistä edellä mainituista tietolähteistä on tämän raportin ohessa.

Selvityksessä analysoitiin lisäksi olemassa oleva julkinen lähdeaineisto sekä hyödynnettiin saatavilla olevat tilastot. Nämä on koottu raportin lähdeluetteloon. Merkittävässä roolissa oli myös selvityksen tekijöiden omat kokemukset aihepiiristä.

Työn toteutti Mikko Kesä Oy:n asiantuntijat, päävastuullisena toteuttajana Mikko Kesä, neuvonantajana Arne Kuusi sekä avustavana tutkijana Pekka Ylikojola.

Työ toteutettiin aikavälillä huhtikuu 2017 – elokuu 2017.

Selvitys on julkinen. Tilaaja (Hankinnoista Duunia! -kehittämishanke) ja toteuttaja (Mikko Kesä Oy) on kuitenkin mainittavat aina tiedon julkistamisen ja levittämisen yhteydessä.

3. LASKENNAN PERUSTEET JA TAUSTAOLETUKSET

3.1. Hankinnoilla työllistäminen

Hankinnoilla työllistäminen on markkinapohjainen ohjauskeino, jota esimerkiksi kunnat voivat käyttää yhteiskunnallisten tavoitteiden saavuttamiseen. Osa näistä tavoitteista vaikuttaa myös suoraan tai välillisesti kuntatalouteen joko kustannussäästöinä tai lisätuottoina. Kunnat voivat esimerkiksi ohjata yritysten työvoiman kysyntää työttömiin työnhakijoihin, joiden asemaa kunnat pyrkivät kohentamaan. Eräs tällainen kohderyhmä on työmarkkinatukea vähintään 300 päivää saaneet työttömät työnhakijat.

Tämä selvitys, kuten moni muukin vastaava (esim. Sosiaalisesti vastuulliset hankinnat (TEM) – opas) vahvistaa käsitystä, että hankinnoilla työllistäminen on yksi osa kuntien työllisyyskehittämistä, johon kuuluu myös muita palveluita. Näitä ovat mm. ura- ja asiakasohjauspalvelut, aktivointisuunnitelmien laatiminen, työvoiman palvelukeskustoiminta, nuorten ohjauspalvelut (esimerkiksi Nuorten ohjaamo-palvelut) ja muut työllistämistoimenpiteet.

Hankinnoilla työllistämisen onnistuminen edellyttää, että sen ympärillä toimii asiakasohjaus- ja tukipalveluita. Hankinnoilla työllistäminen tarvitsee tuekseen esimerkiksi työvoiman saatavuuteen liittyviä arviointi- ja ohjauspalveluita, yritysten rekrytointiprosesseissa auttamista sekä tiedon ja hyvien käytäntöjen tuottamista eri hankintayksiköille.

Nämä edellä mainitut työllistämispalvelut ovat vakiintuneet kunnissa ja tämän selvityksen esimerkkikunnissa (Helsinki, Vantaa, Espoo ja Oulu) palvelut ovat myös laaja-alaiset.

Taloudellisten vaikutusten laskenta tässä selvityksessä lähtee olettamasta, **että hankinnoilla työllistäminen nojaa olemassa oleviin työllisyyspalveluihin eikä siis vaadi erillisiä rahallisia lisäpanostuksia tarvittaviin tukipalveluihin.** Selvityksessä on esitetty kolme eri työllistämisen kohderyhmää ja näiden ryhmien osalta (dynaamisina vaikutuksina) on arvioitu kuitenkin em. tukevien työllisyyspalveluiden määrällisiä ja laadullisia tarpeita.

Selvitys myös osoitti, että hankinnoilla työllistäminen on kunnissa tietyistä hyvistä esimerkeistä huolimatta verrattain uutta ja vierastakin. Kunnat tarvitsevat esimerkiksi enemmän tietoa aiheesta ja hyvistä käytännöistä. Näitä osaamisen kehittämiseen liittyviä lisäpanostustarpeita ei ole laskelmissa huomioitu.

3.2. Hankintakriteerien määritelmä tässä selvityksessä

Taloudellisten vaikutusten laskennan lähtökohtana tässä selvityksessä on käytetty yhtä uutta syntynyttä määrääkaikaista ansiotyöpaikkaa.

Julkisen hankinnan näkökulmasta tämä saavutetaan esimerkiksi asettamalla hankintaan työllistämisehto. Työllistämisehdon mukaisesti tarjoajan on täytettävä kriteeri eli palkattava palvelukseensa työtön tai työttömiä henkilöitä ennen kilpailutuksen kautta voitetun toimeksiannon sopimusta ja toteutusta. Tässä selvityksessä on tarkasteltu juuri työllistämisehdon mukaista hankintaa.

Hankintoihin voidaan asettaa myös työllistämiseen liittyviä kriteereitä, joita voidaan työllistämisehdon sijaan huomioida hankinnan kokonaistaloudellista edullisuutta arvioitavina laatutekijöinä. Tällaisissa tapauksissa työllistämisen taloudellisten vaikutusten laskenta on kuitenkin haastavaa: Muuttujia voi olla useampia eikä kaikissa tapauksissa voida välttämättä osoittaa niin selvästi syntynyttä uutta työpaikkaa kuin työllistämisehdon kautta.

Jatkossa taloudelliset vaikutukset voitaisiin kuitenkin ottaa paremmin huomioon myös hankintojen kokonaistaloudellisen vaikutuksen arvioinnissa. Jos palveluntarjoaja esimerkiksi lupaa työllistää yhden uuden pitkäaikaistyöttömän palvelukseensa hankinnan seurauksena, voisi vertailussa tarjoushintaan laskennallisesti huomioida nämä euromääräiset vaikutukset. Tämä voisi olla yksi mahdollinen keino pitää hintakilpailua yllä ja osallistaa samoihin hankintoihin sekä työllistämisestä kiinnostuneita että muilla keinoilla kilpailevia yrityksiä. Tämä malli vaatisi kuitenkin työllistämisen laskentamallien kehittymistä ja käytön vakiintumista.

3.3. Hankinnan lähtökohdat kysynnän ja palveluntarjoannon näkökulmista

Selvityksessä ja laskennassa on oletus, että **palveluntarve (eli kysyntä) on olemassa, budjetoitu ja hankinta tehdään joka tapauksessa ja riippumatta siitä, asetetaanko hankinnalle työllistämisehto vai ei**. Hankinta ei siis ole työllistämisen tavoitteista käsin perusteltu lisäkustannus kunnalle.

Tarjonnan osalta on pohdittu mm. seuraavia kysymyksiä ja dynaamisia vaikutuksia:

- Vaikuttaako työllistämisehto suoraan tarjoushintaan ja miten?
- Vaikuttaako työllistämisehto palveluntarjoajien halukkuuteen osallistua kilpailuun ja tätä kautta edelleen arvioon, saadaanko hankinta toteutumaan riittävän kilpailutilanteen vallitessa saavuttaen halvin hinta tai paras kokonaistaloudellinen edullisuus?
- Onko tarjottava työtilaisuus tilapäinen vai luoko se pysyvämpää työvoiman kysyntää ja kasvua?

Vastauksia edellä mainittuihin kysymyksiin saatiin pääasiassa yrityshaastatteluista, joita tehtiin tätä selvitystä varten (9 kpl). Hankinnoista duunia! - kehittämishanke on toteuttanut myös omia haastatteluja (22 kpl) hankkeen aikana, joiden tuloksia hyödynnettiin tässä yhteydessä.

3.4. Laskennassa käytetyt työllistettävien profiilit

Selvityksessä päädyttiin siihen, että laskelmat esitetään kolmesta erilaisesta työllistettävästä profiilihenkilöstä. Profiilit poikkeavat toisistaan ja kukin profiili esitetään selvityksessä omana tilastollisena keskiarvona. Profiilit ovat selvitystä varten keksittyjä esimerkkejä eikä ne yksilöllisessä ohjaustilanteessa edusta todellista henkilöä ja tilannetta.

Tilastolliset profiilihenkilöt ovat:

Vähintään 300 päivältä työmarkkinatukea saava työtön työnhakija ("yli 300-päiväinen").

Tämä on profiiliryhmä, joissa kuntien mielenkiinto tällä hetkellä on suuri. Kunnat maksavat tämän ryhmän työmarkkinatuen passiivimenoista joko 50 tai 70 %. Yli 300-päiväinen on myös tilastollisesti helposti eroteltavissa ja kohdennettavissa esimerkiksi Kelan tilastotietopalvelussa. Kunnilla itsellään on myös yhteystiedot näistä työttömistä asiakkaista ja heillä on mahdollisuus saada henkilöt oman ohjauksensa ja toimenpiteidensä piiriin.

Tämä kohderyhmä on laaja. Selvityksen esimerkkipaikkakunnilla Kelastotietopalvelun (4/2017 tilanne) perusteella yli 300-päivää työmarkkinatukea saaneita oli yhteensä yli 30.000 ja Suomessa 114.000. Ryhmä sisältää hyvin eri taustaisia henkilöitä ja yksilöllinen vaikuttavuus poikkeaa toisistaan. Selvityksessä ja laskennassa oletetaan, että kuntien nykyiset asiakasohjaus- ja

työllisyyspalvelut onnistuvat tunnistamaan monen eri tekijän suhteen sopivimmat ja tarkoituksenmukaisimmat työttömät palveluihin. Tilastollisten keskiarvojen pohjalta arvioitu vaikuttavuus voikin olla käytännön tilanteissa liian maltillinen ja alakanttiin asetettu. Yksilöllisesti voidaan päästä myös suurempaan vaikuttavuuteen.

Työttömyyden ennustetun pitkittymisen perusteella työllistettävä henkilöprofiili. ("ennustettu pitkäaikaistyötön")

Tämän profiilin tilastollinen määrittely on haastavampaa. Tässä selvityksessä pysyvää työllistymistodennäköisyyttä ennustavissa laskelmissa on käytetty 40-140 viikkoa työttömänä olevia henkilöitä. Palkkausskenaariossa puolestaan ryhmä asemoidaan tilastollisesti peruspäivärahaa saavaksi. Työmarkkinatukikustannusten osalta tämä ryhmä on mukana ennakoivassa laskennassa.

Tämän profiilin tunnistamiseen on mm. TE-hallinnolla käytössä työttömyyden rakennetekijöihin perustuvat ennustekäytännöt eli nk. työttömyyden profilointimalli. Tämän ryhmän mukaan ottaminen tähän selvitykseen ja laskelmiin on perusteltua esimerkiksi siksi, että tälle ryhmälle kohdennetaan aktiivisen työvoimapolitiikan voimavaroja kuten palkkatukia.

Kuka tahansa työtön

Tähän profiiliin perustuen yrityksen ajatellaan voivan vaikuttaa itse laajimmin siihen, kuka henkilö tulee valituksi työllistymisehdon mukaisesti. Jos hankintojen työllistämisehtoa ajatellaan olevan markkinaohjautuva mekanismi, on "kuka tahansa työtön" -profiili puolestaan markkinaohjautuvin henkilöresursoinnin muoto.

Tässä profiilissa myös erillisten työllisyyspalveluiden tarve on vähäinen tai sitä ei ole lainkaan ja todennäköisyys työpaikan pysyvyyteen on suurempi kuin muilla ryhmillä. Palkkaskenaario puolestaan on asetettu ansiosidonnaista etuutta saavien ryhmän mukaiseksi.

3.5. Työllistämiskeskitys ja sen ennakoitu vaikuttavuus

Laskennan lähtökohtana on käytetty **8 kuukautta kestävästä täyspäiväistä ansiotyösuhdetta**. Palkkaskenaariot kolmelle eri profiilille puolestaan on johdettu Elinkeinoelämän tutkimuslaitos ETLA:n muistion pohjalta (kts lähdeluettelo, Määttä & Valkonen 2016) seuraavasti:

- **yli 300-päiväinen:** bruttopalkka henkilölle **1810 euroa** kuukaudessa.
- **ennakoitu pitkäaikaistyötön:** bruttopalkka henkilölle **2188 euroa** kuukaudessa.
- **kuka tahansa työtön:** bruttopalkka henkilölle **2520 euroa** kuukaudessa.

Kolmelle eri työllistämisen profiilille on laskelmissa asetettu erilainen vaihtoehtoinen skenaario tilanteessa, jossa he joko päätyvät tai eivät päädy työsuhteeseen:

- yli 300-päiväisen sekä ennustetun pitkäaikaistyöttömän profiilit on laskelmissa ajateltu olevan vaihtoehtoisesti työttöminä koko 8 kk jakson.
- ”Kenen tahansa työttömän” tapauksessa vaihtoehtoistilanne perustuu TEMin (ToimialaOnline) työ- ja elinkeinoministeriön tuoreimpaan koko maan virtalaskelmaan, jonka mukaan 1 kk aikana työttömyydestä (kantaluuku 100) poistuisi ensimmäisen kuukauden aikana 23, kahden seuraavan kk aikana 33 lisää, seuraavien kolmen kuukauden aikana 22 lisää ja viimeisen 2 kk aikana vielä 11 lisää.

Taulukko 1: TEM, Toimialaonline 1355. Työttömyyden virta yli tietyn keston suhteessa vastaavaa kk aikaisemmin alkaneisiin työttömyyksiin, KOKO SUOMI

	% - virta työttömyyteen:			
	yli 1kk	yli 3kk	yli 6kk	yli 12kk
2017 Heinäkuu	83,0	49,4	26,6	12,1
2017 Kesäkuu	76,8	43,8	22,0	11,0
2017 Toukokuu	75,5	45,1	30,3	14,7
2017 Huhtikuu	72,5	46,8	30,9	15,2
2017 Maaliskuu	75,7	43,7	31,3	14,7
2017 Helmikuu	75,3	55,9	29,4	15,0
2017 Tammikuu	70,1	50,9	25,1	14,8
2016 Joulukuu	81,4	50,2	23,8	11,7
2016 Marraskuu	74,3	45,3	29,1	15,0
2016 Lokakuu	74,6	38,3	29,9	15,0
2016 Syyskuu	69,5	39,6	28,6	16,1
2016 Elokuu	71,5	54,0	31,1	15,8

Pysyviä vaikutuksia työllistämislle on huomioitu 35 kuukauden ajalta mukaan 8 kk työsuhde. Tämä aika on määritelty sen mukaan, mikä olisi työssäoloehdon kertymisen optimi sekä arvioitu vähimmäisaika, ennen kuin työllistetty voi

palata takaisin nykymuotoisen työmarkkinatuen kuntaosuusjärjestelmän piiriin. Laskentaskenaarioiden vaikutusarviot perustuvat yli 300-päiväisen ja ennustettavan pitkäaikaistyöttömän profiilien osalta tilastoituihin vaikutusarvioihin (mm. ToimialaOnline sekä Ely-selvitys kts. Liite).

”Kuka tahansa työtön” kohderyhmän osalta laskelmissa puolestaan oletetaan, että työllistymisen vaikutus olevan 100 %.

Erilaisia työllistämisen rahallisia kannustimia (palkkatukia tai kaupungin maksamia erillisisiä tai vaikuttavuusbonuksia) ei taloudellisissa laskelmissa ole huomioitu. Tämä rajaus perustuu oletamaan, että nämä tukimahdollisuudet käytetään tarkoituksenmukaisesti hyväksi, kuten ne tulisi käytettyä myös muun tyyppisissä työllistämiskäytännöissä. Näköpiirissä olevia hallinnollisia ja rahoituksellisia uudistuksia ei laskelmiin tai arvioihin ole myöskään huomioitu.

3.6. Taloudellisen vaikuttavuuden kohdentaminen hankinnoilla työllistämiseen

Hankinnoilla työllistäminen on julkinen toimenpide, jossa luodaan uusi määräaikainen työsuhde. Tämä työsuhde jäisi syntymättä ilman toimenpidettä.

Laskelmissa esimerkiksi ”kuka tahansa työtön” – profiilin osalta on syytä korostaa, että laskelmat huomioivat korostetusti sen seikan, että kyseinen profiili saisi työpaikan muutenkin. Vaihtoehdolle, että tämä ryhmä olisi työttömänä ilman julkista toimenpidettä, ei tule suurta painoa.

Tärkeää on myös ymmärtää, että hankinnoilla työllistäminen on yksi keino muiden joukossa saavuttaa laskelmissa esiin tuotuja taloudellisia vaikuttavuuksia. Laskenta-arvot erityisesti kahden ensimmäisen profiilin osalta ovat yleistettävissä melko hyvin myös muun tyyppiseen kunnalliseen tukityöllistämiseen.

Laskentakaavoissa ja -olettamissa on kuitenkin erityispiirteitä, jotka voidaan kohdentaa vain hankinnoilla työllistämiseen. Jos hankinnoilla työllistämisen taloudellista vaikutusta haluaa vertailla muihin työllistämisen toimenpiteisiin, on nämä erityispiirteet huomioitava. Hankinnoilla työllistämässä esimerkiksi *uusi työpaikka voidaan luoda nettolisäyksenä ja toivotun työvoiman kysyntää voidaan ohjata melko*

HANKINOILLA TYÖLLISTÄMISEN ERITYISPIIRTEITÄ:

- *Uusi työpaikka syntyy nettolisäyksenä.*
- *Voidaan ohjata halutun kohderyhmän työllistämistä*
- *Ei vaikuta hankintojen kustannuksiin.*

yksiselitteisesti ja tehokkaasti. Työpaikka myös näyttää syntyvän siten, että sen *kustannukset eivät siirry hankintahintaan.* Nämä seikat tulivat esiin mm. yrityshaastattelussa.

Nämä erityispiirteet on huomioitava, jossa hankinnoilla työllistämistä halutaan verrata muihin toimenpiteisiin. Esimerkiksi kunnallisessa palkkatukityöllistämässä kunta maksaa itse bruttopalkan ja palkkatuen erotuksen. Palkkatukityöllistämälle kunnan omaan palvelukseen ei välttämättä ole vaihtoehtokustannusta. Työ siis toteutuu, jos siihen saadaan palkkatuki ja työntekijä ja se jätetään tekemättä ellei näin tapahdu. Palkkatuen omarahoitusosuus on tällaisessa tilanteessa lisäkustannus.

On kuitenkin syytä korostaa, että hankinnoilla työllistämistä ei ole välttämättä tarkoituksenmukaista erottaa ja vertailla muista kunnan työllistämispalveluista. Muut työllisyyspalvelut tukevat hankinnoilla työllistämisen onnistumista. Hankinnoilla työllistäminen puolestaan voi olla arvokas lisä ja parantaa muiden työllisyyspalveluprosessien vaikuttavuutta. Hyvä piirre hankinnoilla työllistämässä on erityisesti siinä, että se ei vaadi merkittävää ylimääräistä resursointia, mutta voi samalla lisätä työllistämisen volyymeja. Hankinnoilla työllistämisen kautta voidaan myös tarjota pysyvämpiä työllistymisen polkuja niille asiakkaille, joilla omat edellytykset tähän riittävät. Muut työllistämisen muodot, kuten kunnallinen tai järjestöllinen palkkatukityöllistäminen voivat puolestaan tarjota apua toisen tyyppiin asiakastarpeisiin.

3.7. Taloudellisten vaikutusten arviointi julkistaloudessa

Julkisesti järjestettävien palveluiden ja toimenpiteiden tulosten ja vaikutusten esittäminen taloudellisina suureina palvelee hyvin suunnittelua ja antaa myös tukea päätöksenteolle. Taloudellisten vaikutusten laskeminen julkistaloudessa ei kuitenkaan ole yksiselitteistä. Vaikutukset ovat laajoja ja niille on sidos muihin yhteiskunnallisiin vaikutuksiin, jotka tulee käsitellä kokonaisuutena talousvaikutusten rinnalla.

Mitä syvemmmälle taloudellista laskentaa ulottaa, sitä enemmän sekä yksilölliset piirteet että tehtävät olettamat vaikuttavat lopputulokseen. Aina voidaan spekuloida erilaisilla vaihtoehdoilla, jotka johtavat hyvinkin yksilöllisesti erilaisiin tilanteisiin ja tätä kautta myös taloudellisiin vaikuttavuuksiin.

Parhaiten taloudelliset arviot toimivat ohjaavina mittareina, joiden seurauksena toimintaa kehitetään haluttuun suuntaan ja palvelua toteutetaan koko ajan entistä paremmin. Hankinnoilla työllistämisen on kokonaisuus, johon voi liittyä yksittäisen kunnankin sisällä monen eri itsenäisen talousyksikön tavoitteita.

Lisäksi valtiolla ja esimerkiksi ammattijärjestöillä sekä työttömyyskassoilla on tähänliittyvät omat taloudelliset intressinsä. Työllisyydenhoidon kustannusvaikuttavuuden tavoittelu kuntataloudessa voi joissain tilanteissa johtaa myös vastakkaisiin vaikutuksiin esimerkiksi valtiontaloudessa. Näiden vaikutusketjujen ymmärtäminen on oleellista.

4. LASKENTAMALLI JA LASKENNAN TULOKSET

Laskentamallissa on huomioitu neljä päätekijää:

1. **Kunnallisverokertymä** työllistämisaikana (8kk)
2. **Ennakoitu verokertymä** (27 kk) perustuen arvioon kohdeprofiilin pystyvän työllistymisen todennäköisyydestä.
3. **Työmarkkinatuen kuntaosuuden säästö** työllistämisaikana sekä säästöennuste 27 kk aikana, jonka jälkeen oletettaman mukaisesti henkilö palaa aikaisintaan takaisin työmarkkinatuen kuntaosuudelle.
4. **Toimeentulotuen säästö 8 kk** työllistämisen aikana.

Käytetyt päätekijät eivät ole tyhjentävä tekijälistaus talousvaikutuksista. Muitakin suoria ja välillisiä taloudellisia hyötyjä on tunnistettavissa, mutta niiden käyttäminen laskelmissa on vaikeaa monista eri syistä. Osa tekijöistä on vaikea arvioida, osa on liian yleisellä tasolla tai ne ovat vähäisiä huomioon otettavia tässä yhteydessä. Joitakin vaikeammin arvioitavia seikkoja on pyritty tuomaan esiin myöhemmin tässä raportissa nk. dynaamisina vaikutuksina.

4.1. Kunnallisverotulot

Verotulot on arvioitu kunnallisverotukseen kolmen eri työllistymisen kohdeprofiilin osalta perustuen asetettuun palkkasummaan.

Kunnallisverotulokertymän laskelmat perustuvat Verottajan veroprosenttilaskuriin 2017 sekä YLE:n 2017 kuntaverolaskuriin (kts. Lähdeaineisto)

Laskuri huomioi eri paikkakuntien eri veroäyrit sekä verovähennyksinä tulonhankkimisvähennyksen, työeläkemaksun, työttömyysvakuutusmaksun, sairausvakuutuksen päivärahamaksun, ansiotulo- ja työtulovähennyksen sekä perusvähennyksen. Laskemat ovat keskiarvoja esimerkkiapaikkakuntien (Helsinki, Espoo, Vantaa, Oulu) kunnallisverotuotoista 8 kuukaudelta kolmella eri palkkasummalla.

Verotulot on laskettu nettovaikutteisina suhteessa työttömyysetuuden tuottamana verokertymään. Verovähennysjärjestelmästä johtuen ero työttömyysetuuden ja ansiotuloverotuksen välillä kunnissa on vähäinen.

Taulukko 2: Verotulot 8 kk

<p>Yli 300-päiväinen</p> <p>1810 e / kk</p>	<p>Verotulot kunnallisverotuksessa 8 kk 198 euroa.</p> <ul style="list-style-type: none"> • nettovaikutus ansiotulojen ja työmarkkinatuesta saatavien verotulojen välillä.
<p>Ennustettu pitkäaikaistyötön</p> <p>2188 e / kk</p>	<p>Verotulot kunnallisverotuksessa 8 kk 1010 euroa.</p> <ul style="list-style-type: none"> • tulojen lisäys vaikuttaa tällä palkkatasolla melko paljon. • Kyseinen profiili vaihtoehtoisesti työtön peruspäivärahalla 8 kk aikana.
<p>Kuka tahansa työtön</p> <p>2520 e / kk</p>	<p>Verotulot kunnallisverotuksessa 8 kk 138 euroa.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nettovaikutus kunnallisverotukseen ansiotulojen ja ansiosidonnaisen päivärahan erotuksesta.

4.2. Työllistymisen pysyvyys ja ennakoidut verovaikutukset

Ennuste verotuloihin huomio suorien verotulojen mukaiset kunnallisverotuksen nettovaikutukset kahden ensimmäisen profiilin osalta suhteessa työttömyysetuuden verotuloihin. Ennuste laskee 8 kk työllistämisjaksoa seuraavien 27 kk kunnallisverotulokertymän suhteuttaen kertyneen verotuoton eri profiilien todennäköisyydellä pysyvään työllistymiseen. Työllistymisen todennäköisyys on eri profileilla seuraava:

- Yli 300-päiväinen = **vaikuttavuus 5,7 %**
- Ennustettu pitkäaikaistyötön = **vaikuttavuus 27,5 %**
- Kuka tahansa työtön = **Vaikuttavuus 100 %**

Vaikuttavuusarviot perustuvat TEM:n Toimialaonlinesta saataviin tilastoihin siitä, kuinka moni (kaikista toimenpiteistä) välitetään töihin avoimille työmarkkinoille tai on hankkinut työn itse sekä muihin erilliselvityksiin (mm. Uudenmaan Ely- keskus 2016). Arvioissa on epätarkkuutta ja yksilölliset

vaikuttavuuden voivat vaihdella runsaasti. Skenaarioiden muuttuessa myös summat muuttuvat.

Taulukko 3: Verotuloennuste 27 kk

<p>Yli 300-päiväinen</p> <p>1810 e / kk</p>	<p>Verotulot kunnallisverotuksessa 27 kk 34 euroa.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Summaa pienentää työllistymistodennäköisyys. • Jos työllistyminen tapahtuu, on ansiotulojen ja työmarkkinatuen nettovaikutus kunnallisverotuksessa pieni.
<p>Ennustettu pitkäaikaistyötön</p> <p>2188 e / kk</p>	<p>Verotulot kunnallisverotuksessa 27 kk 938 euroa.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Summaa pienentää verrattain pieni työllistymistodennäköisyys. • Jos työllistyminen tapahtuu, tuottaa ansiotulolisäys ja peruspäivärahan erotus ensimmäistä profiilia suuremman kunnallisverokertymän.
<p>Kuka tahansa työtön</p> <p>2520 e / kk</p>	<p>Verotulot kunnallisverotuksessa 27kk 1730 euroa.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vaikka työllistymisen todennäköisyys on 100 %, vähentää laskelmaa vaihtoehtoistilanne, joka huomio, että profiili olisi saanut työn 80% todennäköisyydellä 8 kk aikana itse.

4.3. Työmarkkinatuen kuntaosuus

Kunnat maksavat työmarkkinatuen kuntaosuutta 50 % kokonaiskustannuksista 300-999 päivää työmarkkinatuella olevista, jotka saavat tukea työttömyyden perusteella eivätkä osallistu aktivointitoimenpiteisiin. Osuus kasvaa 70% vähintään 1000 päivää työmarkkinatuella olevista.

Laskelmissa on käytetty esimerkkipaikkakuntien keskiarvoa perustuen vuoden 2016 kokonaissummiin. Summa oli kunnille **19,72 eur** / maksettu etuuspäivä (yhteensä etuus 33,81 eur / maksettu etuuspäivä.) (Lähde: Kela/Kelasto).

Työmarkkinatuen kuntaosuuden säästö kohdistuu suoraan profiiliin ”yli 300-päiväinen”. Laskelma ottaa huomioon ”yli 300 päiväisen” osalta tilastollisen todennäköisyyden poistua listalta vaihtoehtoistilanteessa, että hän pysyisi työttömänä eikä pääsisi hankintaehdon mukaisesti työsuhteeseen. Tämä on Kelaston tilastojen mukaan keskimäärin 15 % jokaista 100 työmarkkinatukipäivää kohden.

Ennakoidun pitkäaikaistyöttömän osalta puolestaan ennuste huomioi todennäköisen valuman yli 300- päiväisyyteen. Tälle ei ole yksiselitteistä tilastoa, koska profiililla on nimensä mukaisesti kohonnut riski valumisesta pitkäaikaistyöttömyyteen. Työ- ja elinkeinoministeriön ToimialaOnline tilastojen sekä Kelaston tilastojen perusteella todennäköisyydeksi on määritelty 20%.

”Kenen tahansa työttömän” profiilin osalta työmarkkinatukikustannusta tai riskiä valumisesta tänne ei ole määritelty. Summa on 0.

Taulukko 3: Työmarkkinatukisäästöt 8kk ja säästöennuste 27 kk

<p>Yli 300-päiväinen</p> <p>1810 e / kk</p>	<p>Työmarkkinatukisäästö ja ennuste 35 kk 9337 euroa.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Summa ei ole suora kustannussäästö vaan huomio vaihtoehtoisessa tilanteessa poistuman listalta.
<p>Ennustettu pitkäaikaistyötön</p> <p>2188 e / kk</p>	<p>Työmarkkinatukisäästö ja ennuste 35 kk 1441 euroa.</p> <ul style="list-style-type: none"> • huomio valumariskin työmarkkinatuella ja todennäköisyyden vaihtoehtoisessa tilanteessa poistua listalta.

4.4. Säästö toimeentulotuessa

Työllistämisestä koituvia toimeentulotukisäästöjä on melko haastava tilastollisesti kohdistaa selvityksessä tarkasteltaviin työttömiin. Ennusteet onkin tehty karkeammalla tasolla. Terveiden ja hyvinvoinninlaitoksen ennakkotiedon mukaan toimeentulotukimenot olivat vuonna 2016 noin 706 miljoonaa. Kelaston tilastojen (7/2017) mukaan 18-65- vuotiaita toimeentulotuensaajia on noin 174.000 ja heidän osuutensa kaikista toimeentulotuen saajista on noin 73 %. Toimeentulotuen saanti ei riipu työmarkkina-asemasta, mutta karkeasti arvioiden edelliset arviot tuottavat noin 245 eur kustannuksen kuukausitasolla, joka puolitettuna kunnalle olisi 122,50 euroa.

Laskelmissa on päädytty toimeentulotuen osalta käyttämään summaa 100 eur / kk ja tämä osuus kohdennetaan profiileista vain ”yli 300-päiväisiin”. Laskelmissa ei huomioida ennakoitua säästöä 27 kk ajalta.

Taulukko 5: Toimeentulotukisäästö

<p>Yli 300-päiväinen</p> <p>1810 e / kk</p>	<p>Säästö toimeentulotuessa 8 kk 800 euroa.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ennustetta ei käytetä.
--	---

4.5. Yhteenveto ja johtopäätöksiä taloudellisista vaikutuksista

Taulukko 6: Yhteenveto taloudellisista vaikutuksista

<p>Yli 300-päiväinen</p> <p>1810 e / kk</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Verotulot 8 kk 198 eur • Verotuloennuste 27 kk 34 eur • Suora ja ennustettu säästö työmarkkinatuessa 9337 eur • Säästö toimeentulotuessa 800 eur • KOKONAISVAIKUTTAVUUS 10.368 eur
<p>Ennustettu pitkäaikaistyötön</p> <p>2188 e / kk</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Verotulot 8 kk 1010 eur • Verotuloennuste 27 kk 938 eur • Suora ja ennustettu säästö työmarkkinatuessa 1441 eur • KOKONAISVAIKUTTAVUUS 3.388 eur
<p>Kuka tahansa työtön</p> <p>2520 e / kk</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Verotulot 8 kk 137 eur • Verotuloennuste 27 kk 1730 eur • KOKONAISVAIKUTTAVUUS 1.868 eur

- Laskelmat osoittavat, että työmarkkinatuen kuntaosuus on selkeästi suurin ja myös taustaoletusten perusteella vähiten tulkinnanvaraisin komponentti työllistämisen taloudellisen vaikuttavuuden arvioinnissa kunnille.
- Verotulojen näkökulmasta kunnat näyttäisivät olevan kannustinloukussa. Tämä johtuu mm. siitä, että kunnat tienaa työttömyysetuuksista verotuloja ja että ansiotuloihin tehtävät vähennykset kunnallisverokertymää erityisen paljon pienissä tuloluokissa.
- Laskentaolettamalla on kuitenkin huomattava vaikutus siihen, miten laskelmat käyttäytyvät. Laskelmissa on verrattain suuri painoarvo työmarkkinoiden yleisissä käyttäytymispiirteissä. Laskelmia alentaa erityisesti profiilien vaihtoehtoinen tilanne ja esimerkiksi todennäköisyys saada työtä ilman julkisia erillistoimenpiteitä, kuten hankinnoilla työllistämistä.
- Laskelmat on arvioitu varovaisesti ja osoittavat pääasiassa minimivaikutuksia. Käytännön tilanteissa taloudellinen vaikuttavuus voi olla reilusti laskelmia suurempi. Esimerkiksi asiakasvalinnat (=oletettavia korkeampi todennäköisyys työttömyyden pitkittymiseen), korkeampi bruttopalkka työllistämisjaksolla tai työn pysyvyyden varmistaminen vaikuttavat laskelmia korottavasti.

5. DYNAAMISET VAIKUTUKSET

Selvityksessä arvioitiin myös hankinnoilla työllistämisen epäsuorempia taloudellisia vaikutuksia sekä muita yhteiskunnallisia vaikutuksia. Näistä käytetään tässä yhteydessä nimitystä ”dynaamiset vaikutukset” ja näitä arvioitiin seuraavista näkökulmista:

- Vaikutukset hankintayksikköön
- Vaikutukset kunnan työllisyyspalveluihin
- Vaikutukset yksilöön ja ml. lähiyhteisö
- Vaikutukset yritykseen (osallistuessaan hankinnoilla työllistämiseen palvelutarjoajana)

Arviot perustuivat sekä yritys- että työllisyysasiantuntijoiden kyselyiden vastauksiin, muihin selvityksiin ja lähdeaineistoon. Arvioissa on myös johtopäätöksiä, joita selvityksen tekijät ovat tehneet selvityksen havaintojen sekä omien kokemustensa pohjalta.

Laajempia yhteiskunnallisia vaikutuksia ei erikseen arvioitu. Niitä kuitenkin sivutaan selvityksen kokonaisuhteenvedossa.

5.1. Vaikutukset hankintayksikköön

Laskentaolettaman mukaisesti palveluntarve on olemassa, budjetoitu, ja hankinta tehdään joka tapauksessa, riippumatta asetetaanko hankinnalle työllistämisehto vai ei. Työllistämisehto ei siis lisää palveluntarvetta hankintayksikön näkökulmasta. Hankintayksikölle oleellisia kysymyksiä ovat sen sijaan esimerkiksi vaikuttaako työllistämisehto tarjoushintaan ja tarjottavan palvelun laatuun.

Yrityksiltä saatujen vastausten perusteella työllistämisehto yleisellä tasolla ei vaikuttaisi tarjoushintoihin. Yksittäistapauksissa kuitenkin arvioitiin niillä olleen joko korottavia tai alentavia vaikutuksia. Hinta arvioitiin olevan edullisempi erityisesti, jos työllistämiseen saadaan ja osataan hyödyntää julkiset tukimahdollisuudet.

Yksi keskeinen kysymys on myös se, pitäisikö hankintayksikölle jyvittää osa niistä kuntataloudellisista vaikutuksista, joita hankinnoilla työllistäminen tuottaa. Vastausten perusteella näyttäisi siltä, että suoranaista tarvetta tälle ei olisi. Voi kuitenkin olla, että työllistämisehdon laajempaa soveltamista eri hankintayksiköissä voisi edesauttaa ja ohjata se, että hankintayksiköiden

kannusteet ovat kokonaisvaikuttavuuden suuntaiset. Tällä voidaan puolestaan arvioida olevan työmäärää ja kustannuksia vähentävä vaikutus esimerkiksi niihin ponnisteluihin, joita nyt työllistämisyksiköt tekevät kuntien sisällä hankintojen työllistämisehtojen edistämiseksi.

Yritykset kokivat hankinnoilla työllistämisen pääasiassa toimivaksi tavaksi toteuttaa yhteiskuntavastuutaan. Alussa hankintaehtoihin suhtauduttiin epäillen ja työvoiman saatavuudessa oli jonkin verran haasteita. Pääasiassa ”hallinnon taakaksi” arvioitu työ kuitenkin oli ratkaistu yritysten sisäisissä prosesseissa eikä sillä ollut myöskään vaikutusta palvelun tai toimituksen laatuun. Jos hankintaehto kuitenkin yksilöi tai rajaa liian tarkasti työllistettävän kohderyhmän, se vaikuttanee työvoiman saatavuutta, lisää rekrytointikustannuksia ja vähentänee tarjoajan mahdollisuuksia suunnitella omia prosessejaan tehokkaasti. Näillä tekijöillä voi olla välillisiä vähäisiä vaikutuksia hankintayksikölle tuotettavaan palveluun. Työllistämisen profiileista ”kuka tahansa työtön” saattaa olla yrityksille joustavin henkilöstöratkaisu. Muut profiilit ovat rajaavampia. On kuitenkin huomioitava, että esiin nousseisiin sekä mahdollisiin haasteisiin työvoiman saatavuudesta voidaan vaikuttaa ensisijaisesti työllisyysneuvonhoidon tukipalveluilla.

Yritysten vastausten perusteella voidaan myös olettaa, että nykyisessä laajuudessaan ja nykyisellä tietopohjalla käytettynä työllistämisehto saattaa jonkin verran vähentää yritysten osallistumishalukkuutta tarjouskilpailuihin ja tätä kautta vähentää markkinakilpailua. Vähäisempi tai yksipuolinen kilpailu voi taas vaikuttaa saatavien tarjousten hintaan ja kokonaisuuteen.

5.2. Vaikutukset kunnan työllistämispalveluihin

Onnistunut ja vaikuttava hankinnoilla työllistäminen edellyttää selvityksen mukaan olemassa olevien työllisyysneuvonhoidon palveluiden hyödyntämistä. Työllisyysneuvonhoidon tukipalveluita tarvitaan eniten työvoiman etsintään ja rekrytointiprosesseissa avustamiseen. Myös työllistämisen aikainen apu sekä työntekijälle että yritykselle mainittiin tarpeellisena palveluna. Muuta apua nimetään mm. hankintayksiköiden sisäiseen neuvontaan ja konsultointiin sekä yritysten suuntaan tapahtuvaan tiedottamiseen.

Kunnan kokonaisvaltaisilla ja hyvin toimivilla työllisyyspalveluilla voidaan vaikuttaa siihen, että työllistämisehto ei synnyttäisi hankinnan toteuttamisessa suoria välillisiä kustannuksia. Tukipalveluilla voidaan myös vähentää potentiaalisten tarjoajien ennakkoluuloja työllistämisehdosta ja vaikuttaa täten kilpailutusten osallistumishalukkuuteen. Lisäksi yrityksille koituvia ylimääräisiä hallinnollisia velvoitteita ja ”taakkaa” voidaan tukipalveluilla lieventää. Yleisesti ottaen toimivat työllistämisen tukipalvelut takaavat kaikkien kilpailutukseen

osallistuvien tarjoajien tasapuolisemman kohtelun, eikä hankinnoilla työllistämisen markkinat yksipuolistu vain niiden palveluntarjoajien suuntaan, joilla on esimerkiksi erillisosaamista tai aiempaa kokemusta tukityöllistämistä.

Hankinnoilla työllistäminen voi itsekin tuottaa myönteisiä vaikutuksia kunnan työllisyyspalveluihin kokonaisuuteen. Hankinnoilla työllistämisen kautta on mahdollista tarjota enemmän erityyppisiä työmahdollisuuksia työllisyyspalveluiden asiakkaille. Palveluiden kokonaisvaikuttavuus paranee, kun asiakkaiden palvelupolut jatkuvat enenevässä määrin työsuhteisiin. Asiakasonnistumiset palvelutyössä vaikuttanevat myös henkilöstön työmotivaatioon.

Selvityksen profiileista yli 300 päiväisten työllistämässä avuntarve ennakoitaan suureksi. Erityisesti yritysten tarpeisiin sopivien henkilöiden seulonta voi olla työlästä. Toisaalta, kun tarjolla on työsuhteista ansiotyötä, voi kysyntä työttömien piirissä olla suurempaa juuri tämän tyyppiseen palveluun verrattuna muihin aktivointitoimenpiteisiin. Jos työllistämisehto tulee täytetyksi ”kenellä tahansa työttömällä”, ei tämä vaihtoehto tarvitse välttämättä tukipalveluita lainkaan. Yritys voi hankkia osaamista suoraan työmarkkinoilta.

Mikäli käytössä on tarkkoja ja luotettavia sisäisiä kustannuslaskentamalleja, voi myös sisäisiä tukipalvelukustannuksia kohdentaa erityyppisiin asiakkaisiin. Todennäköisimmin nämä laskelmat vähentäisivät jonkin verran yli 300 päiväisten kokonaisvaikuttavuutta. Tässä selvityksessä tällaisia sisäisiä prosessikuluja tai laskelmia ei kuitenkaan ole kyetty huomioimaan.

5.3. Vaikutukset yksilöön ja lähiyhteisöön

Syrjäytymisen ehkäisyn ja työllistymisen hyvinvointivaikutuksia on arvioitu jonkin verran eri selvityksissä. Esimerkiksi pysyvästi työelämästä ja yhteiskunnasta syrjäytyneen nuoren kustannusarvioiksi on esitetty jopa 1,2-1,8 miljoonaa euroa. Tällaisia ennusteita tuotettiin erityisesti Vanhasen II hallituksen sosiaaliturvan kokonaisuudistusta pohtineen Sata-komitean taustatyössä.

Hyvinvointivaikutusten yleistäminen ja laskeminen taloudellisina suureina on kuitenkin koettu hankalaksi. Kun näitä vaikutuksia pyritään rajaamaan tiettyyn työllistettävään kohderyhmään tai esimerkiksi tiettyyn kuntaan, vaikeusaste lisääntyy entisestään.

Hankinnoilla työllistämällä voidaan luoda uusi työsuhte halutulle kohderyhmälle. Kohderyhmävalinnasta riippuu se, kuinka suurella todennäköisyydellä tällaista työmahdollisuutta ei muilla keinoilla saataisi.

Tämän selvityksen laskelmissa tämä potentiaali on laskelmissa huomioitu. Taloudellinen vaikutus on sitä suurempi mitä epätodennäköisempää muu työllistyminen on. Uudella työmahdollisuudella on aina vaikutusta sekä yksilöön että hänen lähiyhteisönsä ja tätä kautta myös kuntaan ja yhteiskuntaan.

Työsuhteessa yksilön taloudellinen tilanne todennäköisesti kohenee jonkin verran verrattuna työttömyyteen¹. Kun etuusjärjestelmät jäävät taka-alalle ja ansiotulosta tulee keskeisin tulonlähde, lisääntyy yksilöllä myös taloudellinen riippumattomuus ja itsenäinen päätöksentekoaasema talouden kysymyksissä. Tämä itsenäisyys voi lisätä koetun hyvinvoinnin tunnetta. Yksilö ja hänen lähiyhteisönsä (esimerkiksi huollettavat lapset) voivat kokea myös yhteiskunnallinen statuksen kasvaneen työsuhteen myötä. Myös tällä voi olla vaikutusta hyvinvoinnin kokemukseen.

Työttömyydestä työelämään palaamisen vaikutuksia on pyritty arvioimaan myös säästöinä esimerkiksi sosiaali- ja terveystaloudessa. Tämä ei kuitenkaan ole täysin yksiselitteistä. Esimerkiksi lyhyt työttömyys voi lisätä mahdollisuuksia liikkumiseen ja terveydestä ja läheisistä huolehtimiseen. Myös mahdollinen työstressi saattaa hetkellisesti poistua. Työttömyydestä voi siis seurata lyhyellä tähtämellä myös välillisiä yhteiskunnallisia säästöjä ennalta ehkäisevässä mielessä. Työttömyyden pitkittyessä vaikutukset ovat kuitenkin pääasiassa käänteisiä ja pitkään työttömänä olleilla työttömyyden pitkällä kestolla on yhteys menolisäyksiin sosiaali- ja terveystaloudessa.

Laajassa mittakaavassa korkeampi työllisyys on myös järjestäytyneemmän, rauhallisemman ja hyvinvoivemman yhteiskunnan (tai kunnan) tunnuspiirre.

5.4. Vaikutukset yrityksiin

Selvitystä varten haastatellut yritykset arvioivat, että hankinnoilla työllistämisen lisäksi jonkin verran hallinnon taakkaa. Vastauksista on myös tulkittavista, että yrityksen joustavuus palvelun tuottamiseksi rajautuu jonkin verran työllistämisehdon myötä. Erityisesti haasteita näyttäisi tuottavan se, miten yritys löytää sopivat, työllistämisehdon täyttävät, henkilöt. Haasteet eivät kuitenkaan ole niin isossa roolissa, että niillä arvioitaisiin olevan sellaisia kustannuksellisia vaikutuksia, jotka näkyisivät palvelun hinnoissa.

Yritykset ovat olleet pääasiassa tyytyväisiä hankinnoilla työllistämiseen ja toteavat sen olevan yksi tapa toteuttaa yhteiskuntavastuutaan. Työllistäminen

¹ Esimerkiksi VM:n kannustinloukkutyöryhmän laskelmien perusteella tilastollisesti nk. kannustinloukkua eli työllistymisveroasteen 80% taso ei täyty millään kohderyhmällä.

voi parantaa työnantajakuvaa ja vaikuttaa myös myönteisesti yrityksen olemassa olevan henkilöstön kuvaan työnantajastaan.

Eräs keskeisistä kysymyksistä yritysten näkökulmasta on se, minkälaiseen työn organisointiin ja henkilöstön resurssoinnin käytäntöihin hankinnoilla työllistäminen johtaa. Hankintalainsäädäntö luo tälle yleiset puitteet ja esimerkiksi pysyviä tai pitkäaikaisia asiakassuhteita ei automaattisesti julkisen sektorin kanssa synny: Hankinnat kilpailutetaan joka tapauksessa markkinoilla määräväleihin. Automaattisesti työllistämisehto ei näytä synnyttävän pysyvää työpaikkaa vaan esimerkkitapauksissakin nojataan pääasiassa ehdon täyttävään määräaikaisuuteen. Yrityksen taloustilanteesta sekä työllistettävän henkilön sopivuudesta riippuu se, muodostuuko tästä ajan mittaan kasvua ja pysyvämpää työtä.

Erilaiset yritykset voivat kilpailla työn organisoinnissa eri tyyppisillä ratkaisulla. Siten ei voida yleistäen ennustaa miten pysyvää työllistäminen on. Tärkeintä kaikissa tilanteissa olisi löytää yrityksen osaamistarpeisiin ja työkuulttuuriin mahdollisimman sopivia työllistettäviä. Tässä mielessä myös toimivat työllisyshoidon tukipalvelut ja työpaikoille suunnattu apu ovat tärkeässä asemassa.

5.5. Yhteenveto dynaamisista vaikutuksista profiilihenkilöittäin

Taulukko 7: Yhteenveto dynaamisista vaikutuksista

<p>Yli 300-päiväinen</p> 	<ul style="list-style-type: none"> • Hankintayksikön näkökulmasta: Ei nosta tarjoushintaa, mutta voi jonkin verran vaikuttaa osallistumishalukkuuteen ja tätä kautta markkinakilpailuun. • Työllisyyspalveluiden näkökulmasta: Tarve erillisille työllisyyspalveluille on suuri. Parantaa työllisyyspalveluiden vaikuttavuutta. • Yksilön näkökulmasta: Työsuhde todennäköisesti mahdollisuus, johon muuten vaikea päästä, vaikka työllistymisen pysyvyys onkin epätodennäköistä. Yksilön hyvinvointivaikutukset suuria ja todennäköisiä vaikutuksia myös sosiaali- ja terveystalouteen. • Yritysten näkökulmasta: Lisää jonkin verran yritysten hallinnon taakkaa.
<p>Ennustettu pitkäaikais-työtön</p> 	<ul style="list-style-type: none"> • Hankintayksikön näkökulmasta: Ei nosta tarjoushintaa, mutta voi jonkin verran vaikuttaa osallistumishalukkuuteen ja tätä kautta markkinakilpailuun. • Työllisyyspalveluiden näkökulmasta: Tarve erillisille työllisyyspalveluille on suuri. Haaste tunnistaa kohderyhmä. • Yksilön näkökulmasta: Työllistymisen pysyvyys kohtalainen, myös ennakoituja hyvinvointivaikutuksia. Todennäköisiä vaikutuksia myös sosiaali- ja terveystalouteen, joskin vaikea osoittaa. • Yritysten näkökulmasta: Lisää jonkin verran yritysten hallinnon taakkaa.
<p>Kuka tahansa työtön</p> 	<ul style="list-style-type: none"> • Hankintayksikön näkökulmasta: Ei nosta tarjoushintaa, ja ei todennäköisesti vaikuta osallistumishalukkuuteen ja tätä kautta markkinakilpailuun. • Työllisyyspalveluiden näkökulmasta: Ei tarvetta erillisille työllisyyspalveluille tai tarve vähäinen. • Yksilön näkökulmasta: Työllistymisen pysyvyys todennäköisin. Hyvinvointivaikutuksia vaikea yksilöidä ja kohdistaa, koska todennäköisesti saa työn joka tapauksessa. • Yritysten näkökulmasta: Joustavuus, yritys voi itse valita sopivan tekijän ja tätä kautta myös mahdollisuus henkilömäärän kokonaiskasvuun.

6. KOKOAVAT JOHTOPÄÄTÖKSET

Selvitys hankinnoilla työllistämisen kuntataloudellisista vaikutusten osoittamisesta osoitti, että tehtävä ei ole helppo. Laskentakaavat ovat yksinkertaistettuinkin monimutkaisia ja moni olettama sekä yksilöllinen asia vaikuttavat niihin. Laskelmat ovat sellaisinaan myös helppoja kyseenalaistaa. Laskelmia voidaan johtaa myös toisenlaisista lähtökohdista ja olettamia muuttamalla tulokset muuttuvat. Onkin korostetun tärkeää, että euromääräisten laskelmien olettamiin ja perusteisiin tutustuttaisiin tarkasti. Niiden kautta voi hahmottaa myös vaikutusketjuja jotka ovat sidoksissa toisiinsa.

Taustaperustelut voivat myös kokonaisuudessaan lisätä kustannustietoutta, synnyttää tarpeellista keskustelua ja jatkosuunnittelutarpeita. Tätä kautta ne tukevat selvityksen päätehtävää eli työllisyydenhoitoon liittyvää suunnittelua ja päätöksentekoa.

Laskelmien ja olettamien epävarmuuksista huolimatta selvityksen tulos on melko kiistaton. Työmarkkinatuen kuntaosuus on yksiselitteinen ja selkeästi määräävin taloudellinen erä, joka määrittelee suurimmat taloudelliset vaikutukset kuntatasolla. Selvitys osoitti, että optimaalisin kohderyhmä kuntataloudellisessa mielessä hankinnoilla työllistämiseen on *yli 300 päivää työmarkkinatuella oleva henkilö*. Myös esimerkiksi yksilölliset hyvinvointivaikutukset ja vaikeammin mitattavat välilliset kustannusvaikutukset on ilmeisimpiä juuri tässä kohderyhmässä.

Selvityksessä tuotetut laskelmat taloudellisista vaikutuksista voidaan myös yleistää muun kaltaiseen kunnalliseen tukityöllistämiseen. Huomionarvoista kuitenkin on, että hankinnoilla työllistäminen on yksi tehokkaimmista keinoista päästä selvityksen osoittamiin vaikutuksiin.

Hankinnoilla työllistäminen ei kuitenkaan onnistu itsenäisenä toimena. Se vaatii toimivat työllisyydenhoidon tukipalvelut ympärilleen. Hyvin asemoituna kunnan muihin työllisyyspalveluihin, hankinnoilla työllistäminen on hyödyllinen ja tarpeellinen osa palvelukokonaisuutta: Sen avulla voidaan tarjota työllistämisen palvelupolkuja avoimille työmarkkinoille ja parantaa kunnallisen työllisyydenhoidon kokonaisvaikuttavuutta.

Hankinnoilla työllistämisen käytäntöjä on syytä laajentaa huomattavasti. Voi olla, että vielä osa taloudellisista vaikutuksista valuu hukkaan ”tuotekehityskustannuksina”. Kehitystyötä on kuitenkin selvityksenkin perusteella syytä jatkaa. Kunnat ja kuntien eri hankintayksiköt kaipaavat lisää tietoa, perusteita ja käytäntöjä sovellettaviksi. Hankinnoilla työllistämisen

yleistyminen voi vaatia kunnissa myös konsultatiivista sisäänajoa, jossa huomioidaan monta muutakin tekijää taloudellisten perusteiden ohella.

Työvoiman tarjonta muodostuu myös hankinnoilla työllistämässä ratkaisevaksi tekijäksi. Etukäteen olisikin varmistettava, että hankintaan on saatavilla mahdollisimman soveltuvaa työvoimaa, joita yrityksiin voidaan välittää. Myös julkiset muut tuet (mm. palkkatuki) vaikuttavat ratkaisevasti, ettei kustannukset siirry hankinnan maksajalle.

Markkinoilla olevat palveluntarjoajat tarvitsevat myös lisää tietoa, jotta osallistumishalukkuus työllistämisehdon mukaisiin hankintoihin kasvaa ja jotta hyvät käytännöt hyödyntää työllistettävää työvoimaa tuottavasti laajenevat. Viime kädessä tällä on vaikutusta myös työllistymisen vaikuttavuuteen ja työsuhteiden sekä työpaikkojen pysyvyyteen.

Taloudellisten vaikutuslaskelmien ulottaminen kuntien sisäisiin prosesseihin olisi myös perusteltua. Erilaisten työllistämistoimenpiteiden keskinäisiä vaikuttavuusketjuja eri toimenpidevaihtoehtojen välisiä vaihtoehtoja kannattaisi ulottaa taloudellisen laskennan tasolla. Nämä laskelmat voivat palvella suunnittelua ja päätöksentekoa myös palveluiden mitoittamisesta ja priorisoinnista.

Yksilöllisiä vaikutuksia on myös syytä pyrkiä todentamaan huomattavasti nykyistä enemmän. Kuntien palveluissa voi olla pitkiä ja toistuvia asiakkuuksia, joiden osalta olisi mahdollisuus myös kuntatasolla seurata vaikutuksia pitkittäisesti. Asiakkaan palvelukokemukset (kysely- ja haastattelutieto) kannattaisi myös aina pyrkiä yhdistämään kuntataloudellisten vaikutusten yhteyteen.

7. SELVITYKSTÄ VARTEN TUOTETTU LÄHDEAINEISTO

7.1. Työnantajahaastattelut

Toteutus

Työnantajat haastateltiin puhelimitse huhti-toukokuussa, mukana olivat hankintapilotteihin (hankintaehdolla työllistämiseen) osallistuneita yrityksiä. Kohderyhmä oli 13 yritystä, joista 9 antoi vastauksen. 4 hoivalalta, 3 rakennusalalta ja 2 palvelualalta.

Kysymykset:

- Mitä kokemuksia hankintaehdoista ylipäättään?
- Miten työllistämisehdot pitäisi toteuttaa?
- Arvio vaikuttaako (työllistämisehto) tarjoushintaan?
- Arvio vaikuttaako (työllistämisehto) uusien työpaikkojen luomiseen?

Lisäksi analysoitiin hankkeen vuosina 2016-17 tekemiä haastatteluita työllistämisehtoihin liittyen yhteensä 23 kappaletta.

Tuloksia ja johtopäätöksiä

- Yleiskokemukset: Mielikuvat alkuun epäileviä. Hankaluuksia prosesseissa ja usealla myös sopivan työnvoiman saatavuudessa. Kaivataan helpompaa palvelua ja prosessia. Sekä myönteisiä että kielteisiä kokemuksia. Mainittiin, että asian on uusi ja vaatii toteuttelua.
- Miten hankinnat toteutettava: Pääasiassa ei mielipidettä, osa toivoi palveluratkaisun olevan helppo, ei esimerkiksi aikaa odotella päätöksentekoprosesseja.
- Vaikutuksia hankintojen hintaan ei pääasiassa ole. Yksi mainitsi hintojen laskevan (tuet ym), ja kaksi hieman nousevan.
- Vaikutukset työpaikkojen pysyvyyteen jakaantuvat. 3 mielestä vaikuttaa ja työ on vakiintunut. 5 mielestä ei ole vaikutusta.
- Työllistämisehto julkisissa hankinnoissa herättää pääasiassa positiivisia tunteita sekä jonkun verran neutraaleja mielipiteitä. Monelle asia on tullut jo hyvin tutuksi.

- Noin puolet koki työllistäminen julkisen hankinnan yhteydessä haasteelliseksi mm. työvoiman saatavuudessa sekä ehdoissa ja lopuille työllistäminen sujui hyvin tai kuten normaalistikin.
- Yhteistyö kaupungin työntekijöiden kanssa työllistämisehdon toteuttamisessa on sujunut lähes kaikkien mukaan hyvin. Pieni osa on ollut pääsääntöisesti hyvässä yhteistyössä myös muiden tahojen kanssa.
- Lähes kaikki ovat saaneet tarvittavan avun. Yksi olisi kaivannut rekrytointivaiheeseen apua ja toinen tukihenkilöä työpaikalle ohjaamaan työntekijää.
- Rekrytointiprosessi on pääsääntöisesti mennyt hyvin mutta osalla on ollut vaikeuksia löytää sopivia työntekijöitä tai prosessia on pidetty raskaampana kuin tavanomaista.
- Työttömien työllistämistä julkisten hankintojen avulla pidetään pääsääntöisesti hyvänä tapana yrityksille toteuttaa yhteiskuntavastuuta. Joidenkin mielestä kaikkiin tilanteisiin se ei kuitenkaan sovi.
- Tarjouksen hinnoitteluun lähes kaikkien mukaan ei ollut vaikutusta.
- Tapauskohtaisesti yritykset panostavat uuden työntekijän perehdyttämiseen ja työtehtävien räätälöimiseen ja tukemiseen normaalia rekrytointia enemmän.
- Suurin osa yrityksistä on ollut tyytyväisiä uuden työntekijän panokseen. Tyytyväiset ovat jatkaneet tai mielellään jatkaisivat työsopimuksia, mikäli tilanteen mukaan on mahdollista.
- Lähes kaikki ovat valmiita vastaamaan uudelleen tarjouspyyntöön, jossa on työllistämisehto. Osa pitää ehtojen kohtuullisuutta tai mahdollista joustavuutta tekijöinä vastaako tarjouspyyntöön vai ei.

7.2. Asiantuntijakysely

Toteutus

Kysely toteutettiin touko-kesäkuussa nettikyselyllä Handu-hankekuntien työllisyysvastaavilta ja läheisesti hankkeessa mukana olleilta työllisyysasiantuntijoilta. Kohderyhmä oli 20 asiantuntijaa, joista 11 antoi vastauksen.

Kysymykset:

- Mitä hyötyjä ja vahvuuksia näet hankinnoilla työllistämistä?
- Entä tunnistatko heikkouksia?
- Mitä apuja tai palvelua mielestäsi tarvitaan hankinnoilla työllistämiseen?
- Miten mielestäsi avun ja palvelun tulisi painottua eri kohderyhmille?
- Onko (hankinnoilla työllistämisen) rekrytointiprosessiin liittyvässä yhteistyössä tai yhteistyössä yritysten ja kaupungin välillä ollut haasteita ja minkälaisia?
- Kumpaan kannattaisi kuntien työllisyydenhoidossa satsata valintatilanteessa mieluummin?
- Tulisiko hankinnoilla työllistäminen rajata?
- Keihin työttömien kohderyhmiin työllistämisehto tulisi ulottaa?

Tuloksia ja johtopäätöksiä

- Tarvittavia apuja ja palvelua hankinnoilla työllistämiseen eri tahoille:
 - Hankintoja toteuttaville hankintayksiköille: Useimmiten toivottiin selkeää tietoa, neuvoja ja ohjeita hankinnan toteuttamisen eri asioihin ja vaiheisiin.
 - Yrityksille, jotka osallistuvat työllistämisehdolliseen kilpailutukseen: Tietoa ja ohjeita erilaisista tuista, mitä milläkin käsitteellä tarkoitetaan ja työllistämisen vaihtoehtoista toivottiin eniten. Henkilökohtaista palvelua ja yhteyshenkilöä pidettiin myös toivottavana.
 - Yrityksille, jotka voittavat kilpailun: Erilaista tietoa tuista ja työllistämisvaihtoehtoista sekä tuki rekrytointiin nostettiin tärkeimmiksi asioiksi.
 - Henkilöille, jotka työllistetään hankintoja voittaneisiin yrityksiin: Työhönvalmennusta ja tukea tapauskohtaisesti toivottiin erityisesti työllistetyille henkilöille.

- Muut näkökulmat tai tahot: Muina tahoina nostettiin esiin yrityksen muut työntekijät, työllistämistä vasta harkitsevat hankintayksiköt sekä työllisyyspalveluille/TE-toimistolle tulee myös tarjota riittävästi tietoa aiheeseen liittyen. Lisäksi toivottiin paperiasioita kaikille osapuolille helpommiksi sekä TE-toimistoille ja vastaaville lisää resursseja.
- Avun ja palvelun tulisi painottua vastaajien mukaan eniten yrityksille, jotka voittavat kilpailun (vertailuluku 31). Hankintoja toteuttaville hankintayksiköille ja henkilöille, joita työllistetään hankintoja voittaneisiin sekä yrityksille, jotka osallistuvat työllistämisehdolliseen kilpailutukseen apua ja palvelua tulisi painottaa jonkun verran vähemmän (vertailuluvut 23, 22 ja 20). Apua ja palvelua tulisi painottaa muille kuin em. tahoille vain vähän (vertailuluku 6).
- Sopivan työntekijän löytäminen on vastaajien mukaan suurin haaste rekrytointiprosessiin liittyvässä tai muussa yhteistyössä. Yhteydenpito yrityksiin on koettu välillä myös haasteelliseksi.
- Kuntien työllisyysenhoidossa kannattaisiin satsata kuuden vastaajan mukaan ensisijaisesti hankinnoilla työllistämiseen ja neljän mukaan ensisijaisesti (piilo)työnetsintään.
- Jokainen vastaajista oli sitä mieltä, että hankinnoilla työllistämistä ei kannattaisi rajata tiettyihin toimialoihin.
- Työllistämisehto tulisi ulottaa myös kaikkien vastaajien mielestä kaikkiin pitkäaikaistyöttömiin (yli 12 kk) sekä työttömiin maahanmuuttajiin. 10 vastaajaa ulottaisi työllistämisehdon yli 300 päivää työmarkkinatukea saaneisiin sekä nuoriin. Seitsemän vastaajaa ulottaisi työllistämisehdon keihin tahansa työttömiin ja vain yksi vastaaja ei ulottaisi työllistämisehtoa kyseiseen työttömien kohderyhmään.

7.3. Kuntakyselyn Hankinnoilla työllistämisestä

Toteutus

Mikko Kesä Oy:n KesäTyöstä – uutiskirjeen (6/2017) yhteydessä toteutettiin pikakysely hankinnoilla työllistämisestä. Uutiskirjeen kohderyhmässä ovat kuntajohtoa, sote-johtoa, maakuntien johtoa, työllisyysvastaavia sekä työllisyyspalvelujärjestöjä. Kyselyyn hankinnoilla työllistämisestä vastasi 6.6.-26.6.2017 yhteensä 58 vastaajaa.

Tulokset

1) Vastaajien asema:

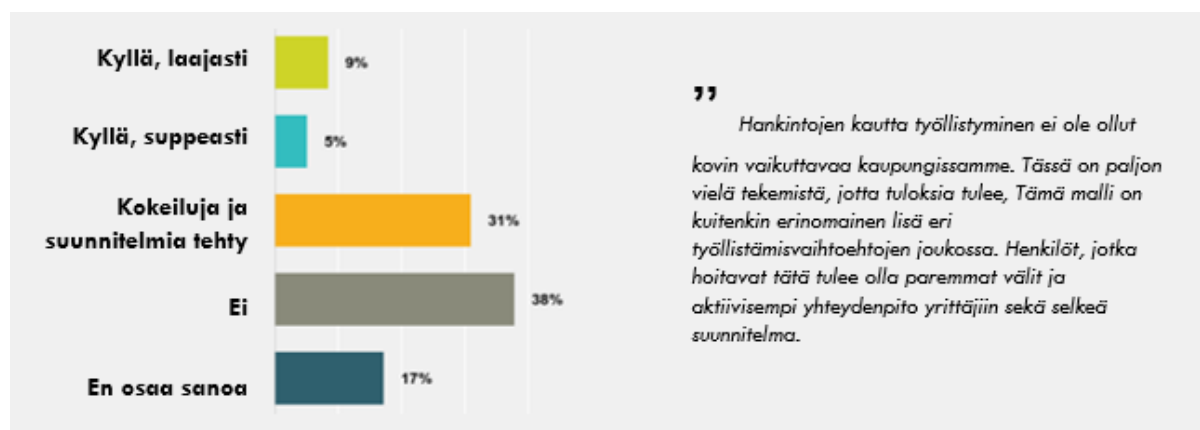
- 40 % (23) peruskuntien työllisyysvastaavia
- 24 % (14) projekteja ja palvelutuottajajärjestöjä
- 17 % (10) peruskuntien ylintä johtoa
- 14 % (8) muita
- 5 % (3) maakuntien ja TE-hallinnon johtoa

2) Vastaajat edustivat tai toimivat kunnissa kooltaan:

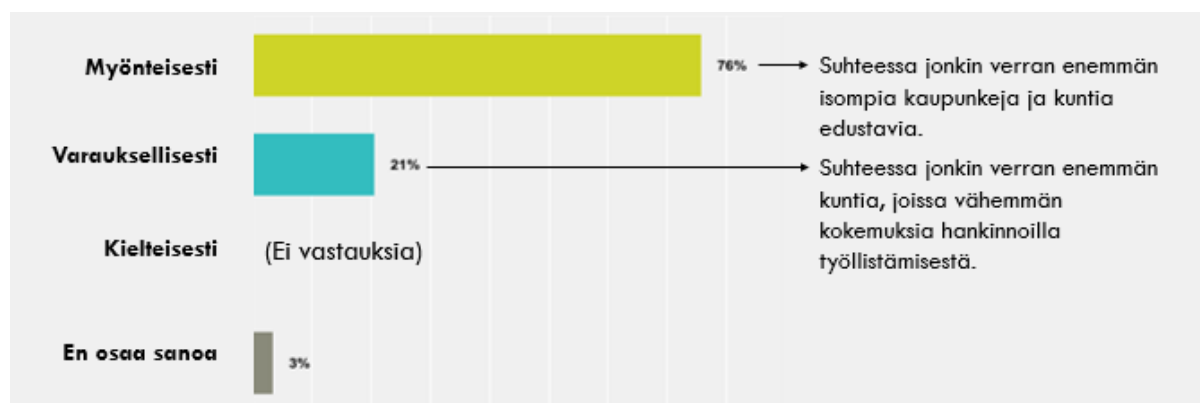
- 6 % alle 5000 asukasta
 - 17 % 5.000 – 15.000 asukasta
 - 27 % 15.001 – 30.000 asukasta
 - 17 % 30.001 – 85.000 asukasta
 - 15 % yli 85.000 asukasta
- (17 % ei maininnut edustavansa tai toimivansa kuntatasolla)

3) Työllisyyskriteerien käyttö hankinnoissa

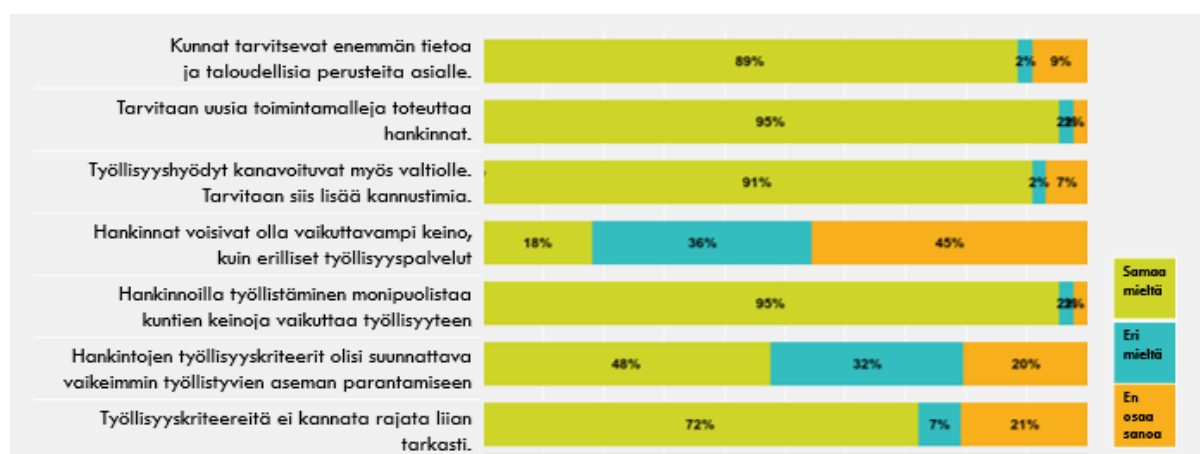
Kysymys: Onko työllisyyskriteerit (/ työllisyyskriteerit osana sosiaalisia kriteereitä) käytössäne kuntahankinnoissanne? Laajempaa aluetta edustavat voivat arvioida asiaa toiminta-alueensa kannalta.

4) Miten suhteudutaan työllisyyskriteereihin kuntahankinnoissa?

5) Mielipiteet työllisyyskriteereistä kuntahankinnoissa?

5) Miten hankinnat pitäisi toteuttaa/ mitä tarvitaan? (avovastauksia)

- ” Käytännön esimerkit toteutuneiden hankintojen kriteereistä tietopankkiin ja jakoon olisi hyvä.
- ” Vaikemmin työllistyvät eivät usein ole työkuntoisia eivätkä näin ollen sovellu välttämättä kaikkiin hankintoihin.
- ” Palveluntarjoajien toimintaedellytykset pitäisi turvata, kilpailutuksissa ei tulisi yksipuolisesti katsoa euroja vaan kokonaiskuvaa. Toimintaympäristön ja ammattihenkilöstön ylläpitäminen on merkittävä kustannuserä.
- ” Etusija pitäisi antaa työttömille, joilla on muuten vaikeuksia työllistyä.
- ” Palveluhankinnoilla voitaisiin vaikuttaa parhaiten lyhyen työttömyyden jälkeen uudelleentyöllistymiseen. Kuntien monialaiset palvelut soveltuvat parhaiten keskivaikeasti/vaikeasti työllistyvien työllisyystilanteen parantamiseen. Toisaalta taas eläkkeelle auttamiseen voitaisiin palveluja hankkia yksityis- tai kolmannelta sektorilta.
- ” Hankintalainsäädännössä tulisi huomioida koska kyseessä on myös valtion etu, toisaalta EU ei tunnista yksittäisten valtioiden yksityiskohtaisia toiveita linjatessaan ohjeita.
- ” Hankinnoista pitäisi aina tehdä työllisyysvaikutusten arviointi.
- ” Hankinnoilla työllistäminen olisi suunnattava nuorten työllistymisen edistämiseen. Nuoret hyötyvät työkokemuksesta paremmin, saavat tarvitsemaansa työkokemusta mikä hyödyttää työllistymistä jatkossa. Toisin sanoen: olennaista ei niinkään hankinnan ajaksi työllistyminen vaan työkokemuksen saaminen edesauttaa työllistymistä muualle mikäli työsuhde ei jatku hankinnan jälkeen.
- ” Hankinnoista tiedottamista pitäisi tehostaa jo valmisteluvaiheessa. Työllisyyskriteerit pitäisi kyetä avaamaan yritysvaikutusten näkökulmasta, jotta ne olisivat uskottavia kunnallisen työllisyydenhoidon ja päätöksenteon kontekstissa.

ULKONEN LÄHDEAINEISTO:

- Verottajan veroprosenttilaskuri 2017
(<https://prosentti.vero.fi/VPL2017/Sivut/Henkilotiedot.aspx>)
- Yle. Kuntaverolaskuri 2017. (<https://yle.fi/uutiset/3-9306597>)
- Kela/Kelasto (www.kela.fi)
- TEM/ ToimialaOnline (www.toimialaonline.fi)
- Handu-hankkeen aineistokoonti (<https://www.thl.fi/fi/tutkimus-ja-asiantuntijatyo/hankkeet-ja-ohjelmat/hankinnoista-duunia-handu>) ” Muualla verkossa”
- Määttänen, Niku & Valkonen, Tarmo (21.12.2016). ”Ansiosidonnainen työttömyysturva, työllisyys ja elinkaaritulot”. ETLA Muistio No 53.
<http://pub.etla.fi/ETLA-Muistio-Brief-53.pdf>
- VM 2017: VM:n kannustinloukkutyöryhmän aineisto verkossa:
http://vm.fi/artikkeli/-/asset_publisher/tyoryhma-selvitti-kannustinloukkujen-purkamista-laajasti-paatoksia-puolivalitarkastelussa
- Sundvall, Santtu & Härmälä, Kenneth 2016. Työllistääkö palkkatuki? Työllistämiskeskeisten vaikuttavuus Uudellamaalla. Ely-keskuksen raportteja 101/2016. (<http://www.doria.fi/handle/10024/129931>)